

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpl.
Stane četrtletno: 1 RM — Rpl; celoletno: 4 RM — Rpl
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100

Na pragu novega leta.

Na ustnih vsakogar je ob koncu starega leta veliko vprašanje: kaj nam prinese novo leto? In od nikoder ni zadovoljivega odgovora, le v človeku samem se oglašuje njegova vest in še peče staro in venomer novo resnico: kar ste sejali, boste želi.

Staropisemski prizor se danes ponavlja. Babilonski kralj Baltazar se je udajal uživanju. Pri neki veliki in razuzdani pojedinosti si je dal prinesiti iz zakladnice svete posode, katere je ugrabil njegov stari oče iz jeruzalemskega templja. Iz teh posod so pili kralj, njegovi odličniki, njih žene in priležnice. Pri tem so se norčevali iz Boga in nazdravljali svojim malikom. Naenkrat se pokažejo na steni čudne besede: Mane, tekel, fares. Prestrašeni kralj sprašuje modrijane po vsebini tajinstvenega napisa na steni, a mu ne znajo odgovoriti. Nato se spomni v ječo vrženega preroka Daniela, ki razloži napis tako: Mane: seštel je Bog tvoje kraljestvo in ga dokončal. Tekel: stehant si bil na tehtnici in prelahak si. Fares: tvoje kraljestvo bo razdeljeno Medijanom in Perzijcem. Še tisto noč je bil kralj Baltazar umorjen in njegovo mogočno kraljestvo sta si razdelila naroda-soseda.

Skrivnostne besede piše nevidna roka v svetovni zgodovini narodom, ki se predajajo materializmu, nepravosti in uživanju. Zato je propadlo nekoč mogočno judovsko kraljestvo, ker se je udajalo malikovanju in uživanju; narod je bil razkropljen po vsem svetu in je v naših dneh strasna priča vsevečne pravice. Razkrojil se je nekoč tako silni Rim, ko se je med njim razpasel pogubni materializem. Padli so francoski kralji in padla je francoska inteligenca, ker so francoski narod zavodili proč od idealizma v brezboštvo. Odstranjena je bila ruska carska dinastija, ker je prezrla svoje veliko poslanstvo, in rusko plemstvo služi za bori kruh tujini, ker je narodu vsiljevalo porazni nauki evropskega zapada. Čez noč je izginila poljska šlahta, ker se je predajala svojemu samopašju in udobju.

Zmaterializirana Evropa je hotela tako. Njena ljudstva je zastrupljeno judovsko časopisje, ki je blatilo vsako npravnost in se norčevalo iz idealizma. Anarhija v kulturi in kapitalizem v gospodarstvu sta demoralizirala ljudstva. Tovarne so postale ponekod gnezda materialistične propagande. Po veliki krivdi podjetnikov se je masa delavstva odtujevala npravnosti ter življenjskim idealom in njeni judovski voditelji so umeli spretno izrabljati naraščajočo nezadovoljnost in jo voditi na svoje temne mline. Zaman so bila svarila velikih mož. Koncem minulega stoletja je zaklical znameniti nemški zgodovinar Treitschke v svet: „Strahotne sile uničevanja so na delu: materializem, nihilizem, brezboštvo, smešenje idealov, ošabnost učenjakov. Zna priti dan, ko bo vse, kar je krščanskega, zbrano pod enim samim praporom. Drug Nemec, bogoslovec Kraus, se je izrazil v svoji zgodovini: „Temni oblaki se zbirajo na obzorju in kristjani smemo moliti: Ostanj pri nas, o Gospod, kajti večeri se in dan se je nagnil“. A prošnje teh in še drugih velikanov so ostale brez odmeva. Zmaterializirana Evropa je hotela sodbo in sodba je prišla. Pred očmi vsega sveta se razgalja danes materializem v vsej praznoti in v svojih strahovitih protislovjih. Po svojem lastnem nauku in po strašni doslednosti njegove izvedbe se materializem uničuje sam.

Blagor stanovom in narodom, ki so brez krivde na zmaterializirani Evro-

pi! Komaj stoinštirideset let po svoji revoluciji se je nekoč tako proslavljana Francija znašla na lastnih razvalinah in mora pričenjati znova z gradnjo svoje kulturne in gospodarske blaginje. Nekoč tako silna angleška mesta, pravcate trdnjave svetovnega kapitalizma, padajo v prah. Nič, prav nič ne ostane prištedeno temu rodu, prav slehernemu grehu mora slediti njegova kazen. Bil je prešet, pretehtan, prelahak in bo razdeljen. Naj se materializem še tako vije in še tako skriva: za njim je na delu nova bodočnost, ki bo doba idealizma in doba vernega, pozitivnega duha.

Ti, slovenski narod, smes z mirnim srcem in vedro dušo zredi v novo leto. V stoletjih doslej nisi Koval povsem niti lastne, kaj šele tujo usodo. Miselnost, katere so se navzeli veliki narodi evropskega zapada, ni bila tvoja miselnost, ker ti nisi ne velik in ne bogat, Evropa doslej pa je bila delo

velikih in bogatih ljudstev. Pa si se često čudil, kako da dosedanji svet ni imel za tvoje težnje in prošnje nikakega posluha in nobenega razumevanja. Otroci si hotel izsiliti svojo pravico v času, ki ti je bil vse prej ko naklonjen. Od neuspehov zagrenjen in od neprijetnih užaloščen si se vedno spet umikal z javne pozornice in se čvrstil in krepil v lastni kulturni samopomoči. Imel si to, kar si si dajal in ustvarjal sam s svojim lastnim delom in s svojo žrtvijo.

Novo življenje zreš sedaj okoli sebe. Javlja se ti v krepkem četverostopu, v udarni, bojni pesmi, v uniformi in organizaciji. Bojazljivce v tvojih vrstah je nemara zopet strah. Mi pa, tvoji sinovi in tvoje hčere, vemo predobro, da je vse novo okoli nas prva napoved lepše bodočnosti in da se to novo dobro družji s poglobljeno našo duhovnostjo, s pritajenim našim petjem in z zbrano našo molitvijo. Zato je naš pogled naprej svetel in veder!

Anglija naprej v ognju nemških bomb.

Izveček iz poročila nemškega vojaškega poveljstva:

18. decembra: V noči na 17. t. m. so nemški bombniki bombardirali Birmingham, London in druga vojaška oporišča. Podnevi so se vršili izvidni poleti. Angleška letala so vrgla bombe na južnonemške kraje. Sestreljena so bila 3 angleška letala.

19. decembra: Vsled slabega vremena so bila nemška letala samo na oboroženih izvidnih poletih. V severnem Rokavu je bila poškodovana angleška trgovska ladja. Zadeta je bila še druga ladja. Angleška letala so bila nad južno Nemčijo.

20. decembra: Poveljnik neke podmornice, Schepke, je doslej potopil 208.975 BRT nasprotnih ladij. Letala so bila na oboroženih izvidnih poletih. Angleška ladja s 1200 BRT je bila zadeta v polno. V noči na 20. t. m. so letala metala bombe na London. Angleška letala so obiskala zapadno Nemčijo.

21. decembra: V noči na 20. t. m. so nemške zračne skupine napadle London in še druge kraje. V noči na 21. t. m. so vrgle tisoče bomb na Liverpool in na druge vojaške cilje južne in srednje Anglije. Nasprotnik je iz zraka napadel Berlin in z bombami zadel več stanovanjskih poslopij ter berlinsko stolnico. Pri tem sta bili dve letali sestreljeni.

22. decembra: V noči na 21. t. m. so skupine bojnih letal izvedle velik napad na Liverpool, hkrati še bombardirale London, Bristol in Southampton ter številna letališča. Podnevi so bila letala na izvidnih poletih. Obrežne baterije so obstreljevale skupino angleških ladij, ki so tik ob angleškem obzorju vozile v smeri proti Doverju. V dišče zračnega napada. Sovražna letala so bila nad nekaterimi predeli Nemčije, osebna in stvarna škoda ni velika.

Izveček iz italijanskega vojaškega poročila:

18. decembra: V obmejnem pasu Cirenajke je sovražnikov pritisk nekoliko popustil. Pred Bardio je bila potopljena sovražna križarka. V Albaniji so se vršili srditi boji. Letala so vrgla bombe na otok Rhodos in Stampalio. V vzhodni Afriki so ital. letala izvedla uspešen napad na sovražna oporišča.

19. decembra: Boji okoli pristanišča Bardia so se nadaljevali. Na grškem bojišču je delovala pretežno artiljerija, letala so bombardirala več grških oporišč. V vzhodni Afriki je ital. zračna vojska napadala Ghedaref in Port Sudan. Nasprotnik je med drugim napadel Milan.

20. decembra: Boji okoli Bardie se vršijo naprej. Ital. letala so bombardirala Aleksandrijo. Na grški fronti se vršijo srditi boji. Sovražna letala so

vrgla bombe na Valono, pri čemer so bila tri letala sestreljena. V vzhodni Afriki so se vršili boji med izvidniškimi oddelki in artiljerijo. Sovražna letala so obiskala Brindisi in 5 civilnih oseb ranila.

21. decembra: V Cirenajki so se vršili artiljerijski boji. Sovražni napadi v Albaniji so bili vsi zavrnjeni, kar je v veliki meri zaslug ital. letalskih napadov. Ob Krfu sta bili potopljeni dve jadnici. Ital. mornarica je obstreljevala oporišča ob jonski obali. Ital. letala so bombardirala mesto Aden.

22. decembra: V Cirenajki se nadaljujejo artiljerijski boji, sovražnik je z letali napadel nekatera letalska oporišča v Tripolitaniji. V Albaniji so ital. čete ustavile sovražni sunek s protinapadom. Ponoči so bombniki izvedli več napadov. Sovražna letala so bombardirala Reko.

Anglija se boji napada.

Londonski in ameriški listi pišejo, da je čas okoli praznikov ugoden za napad na angleški otok. Dejansko vlada med Angleži bojazen pred nenadnim vpadom nemških čet. V tej zvezi je bivši angleški vojni minister lord Halifax v nekem ameriškem listu vnovič opozoril na važnost irskih pomorskih oporišč v obrambi Anglije. Irska vlada je odgovorila na ta način, da je oblikovala vojaško zaščitene obmorske mestu Dublin, Cork in Kingstown proglašila vojaško kontrolo tudi nad mestoma Galway in Sligo. Medtem je dovolila ženam in otrokom na svoje ozemlje za čas vojne.

Italija.

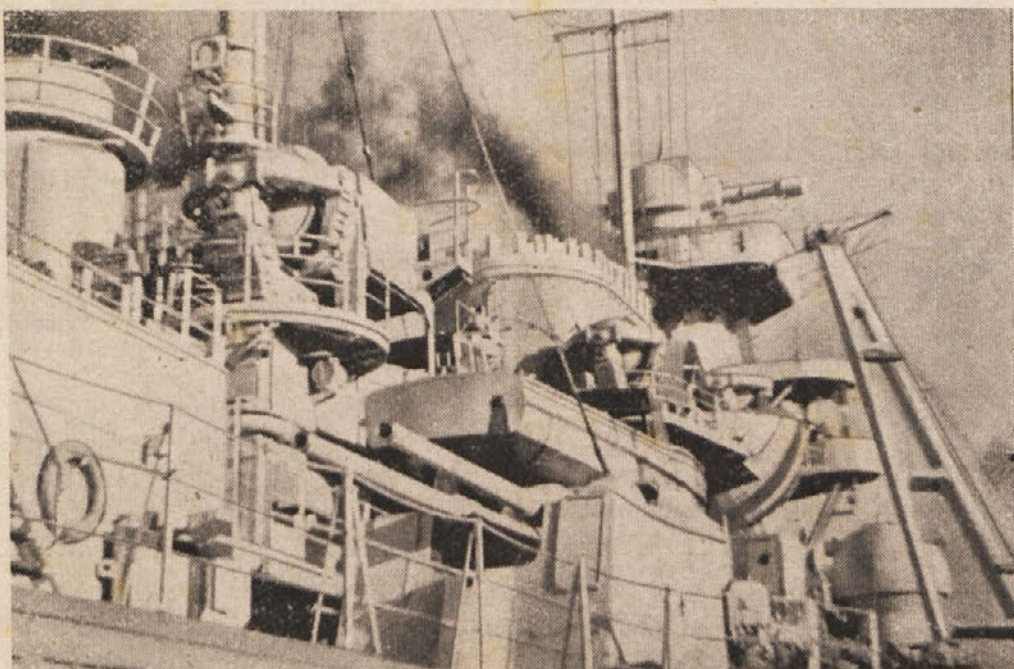
Pod devizo „Tenere duro — vzdržati!“ se je v Italiji začela velika akcija v odgovor na težke boje na zapadno-egiptovski in severno-grški fronti. Javljajo se prostovoljci, ki hočejo takoj na bojišča. Stranka je imela v Forli veliko zborovanje, na katerem so bili sprejeti razni sklepi in je bil nato poslan dučeuju brzojav z vsebino „da so nasprotnikove nade glede odpora italijanskega naroda spričo sedanjih in bodočih dejstev varljive, kajti duša vse italijanske nacije stremi samo za zmago“.

Iz Švedske.

Švedska se nahaja v dokaj težkem položaju. Vladi primanjkuje denarja in bila je po razpisu notranjega posojila prisiljena k zvišanju davkov in drugih dajatev. Gospodarstveniki nujno priporočajo vsestransko štednjo v gospodarstvu in opozarjajo na nevarnost socialnih napetosti. Uvoz v državo je v zastoju in mnogo blaga primanjkuje, kar ima za posledico porast črne trgovine in nagel podvig cen. Tudi število revežev naglo narašča. Vlada sama je začela veliko propagandno akcijo za poglobitev vojaškega duha pod devizo „Več ofenzivnega duha v našo vojsko!“ Pri tem se sklicuje predvsem na primere nemškega vojaškega duha. „V ölk. Beobachter“, iz katerega posnemamo gornjo sliko, dostavlja, da Švedski ne bodo pomogli ne topovi in ne maslo, marveč izključno samo delo.

Indija.

Indijski podkralj lord Linlithgow je na zboru indijskih trgovinskih zbornic nastopil proti naraščajočemu nezadovoljstvu med Indijci. Obžaloval je, da je Indija premalo soudeležena na obrambi britanskega imperija. Indija mora postaviti 40.000 topov vseh kalibrov, na razpolago naj da blago in tkanine za uniforme in več vojakov. Po za-

Plavajoči vojni velikan.

Zander M.

ključku vojne bo Anglija svečano proglasila Indijo za dominijsko. — Zastopnik indijskega kongresa Babulal Sing je pozneje odgovoril na podkraljev govor v tem smislu, da so angleške obljube za indijski narod prazno govoričenje, ker je Anglija že svoječasno prelomila Indiji dano besedo.

ap. ska za mir na Tihem morju

Minuli teden je v Tokiu govoril japonski zunanji minister. Dejal je, da Amerika napačno razume japonska stremjenja. Japonska noče izzivati Amerike in nobenega drugega naroda, a tudi ne želi biti ovirana pri gradnji novega reda. Pri tem nima nikakih zavojevalnih ciljev, ne bo izvajala nikakega pritiska, a odklanja tudi vsak pritisk od zunaj. Minister je svoj govor zaključil s pozivom, naj bi japonski in ameriški narod ohranila trezno razsodnost in preprečila izbruh medsebojnih sovražnosti.

Teden v besedi.

Angleška letala so v minulih dneh opetovano preletela Švico in enkrat vrgla tudi več bomb na mesto Basel.

Rumunski zunanji minister Sturdza je odstopil in je zunanje ministrstvo prevzel general Antonescu.

Za prezidenta Finske je bil izvoljen dosedanja min. predsednik Ryti. Dobil je pretežno večino vseh glasov.

Angleški listi javljajo, da z aprilom v trgovinah ne bo več mogoče kupovati moških ovratnikov.

V Ukrajini so odkrili več petrolejskih vrelcev. En sam teh vrelcev daje dnevno 100 ton nafte.

Madžarski kmetje v okolici mesta Tokaja so letos pridelali komaj petinko običajnega vinskega pridelka. Ponekod sploh ni bilo trgatve. Po stari navadi so slabo letino praznovali s pravcatimi žalnimi prireditvami, pri katerih so pili vodo namesto vina.

Ko je v minulem tednu odvozil jugoslovanski parnik „Srebrno“ iz Dubrovnika s ciljem Filadelfija, so pri odhodu zvonili vsi mestni zvonovi v prošnjo za srečen povratek.

Panamski prekop v Ameriki bodo še močneje zaščitili pred letalskimi napadi.

Do 19.000 delavcev je v Londonu stalno zaposlenih za spravljanje ruševin po letalskih napadih.

Med Švico in Francijo je bil spet o-tvorjen železniški promet.

Bolgarska vlada je odredila postopno razorožitev vpoklicanih letnikov.

Nemški častniki so v Parizu predali z Dunaja prepeljano krsto Napoleono-vega sina vojvode reichstadtkega. Prevzel jo je francoski admiral Darlan in se zahvalil v imenu francoske vlade.

Vrhovno poveljstvo nemške vojske javlja, da je možno nemškim vjetnikom

v Angliji in Kanadi prenakazati do 25 mark. Denar prevzema nemški rdeči križ.

Sovjetski vojaški list „Krasnaja Swjesda“ piše zelo pohvalno o sijajni tehnični opremi in vežbi posadk nemških podmornic.

Švedska je sklenila z Nemčijo trgovinsko pogodbo, ki je največja vseh pogodb, kar jih je Švedska kedaj sklenila v gospodarskem področju.

Angleška vlada je zaplenila vse v angleški posesti se nahajajoče akcije ameriških družb, vnovčila jih bo za denar in namenila za nakup novega orožja.

Ruski inženjerji so izdelali posebne naprave, s katerimi bo mogoče doseči morske globine do 1000 in morda še več metrov. Dosedanja največja dosežena globina znaša 884 m.

Nad 5000 Judov je leta 1939 in v prvem polletju 1940 zapustilo Italijo.

Mesto Rim ima po najnovejših podatkih 1,364.000 prebivalcev.

V Berlinu, Rimu in Tokiu so se sestale meddržavne komisije trozveze, ki se delijo v politični, vojaški in gospodarski odsek, ter so pričele s svojim delom.

Führer je odlikoval kap. poročnika Schepke, ki je potopil 200.000 ton napsprotnih ladij, z dobovim listom k viteškemu križcu železnega križa. To je sedmi, z dobovim listom odlikovani nemški častnik.

Nemški listi so zavrnilo vesti angleške radio-postaje, da bi nemški bombniki napadli irska mesta Dublin in Belfast.

Zunanjemu ministru v Ribbentropu se je rodil 5. otrok.

Iz naše države

Dar za vojake na Norveškem.

Minulo sredo je dospela v Oslo ladja z božičnimi darili za vojake na Norveškem. Na sprednjem jamboru ladje je bilo pritrjeno božično drevo, nad njim pa je blestel velik napis: Fröhliche Weihnachten! Posadko in darila je sprejel komisar Terboven in v svojem govoru dejal, da je dospela k njim ladja z najmirnejšim tovorom celega sveta, z v darovih izraženo ljubeznijo domovine do njenih vojakov. Da je bila ladja z darili hitro odpremljena, je posebna zasluga ministra dr. Goebelsa. Darove je nato v imenu vojakov prevzel gen. polkovnik v. Falkenhorst.

20 letnica osrednje nar. soz. založbe.

V decembru je minulo dvajset let, odkar je narodno-socialistična stranka v Münchenu uredila svojo osrednjo založbo. V „Völk. Beobachter“ je prosvetni vodja Rosenberg v posebnem članku naglašal, da še nobena druga založba pri nobeni politični revoluciji ni igrala tolikšne vloge kakor narodno-socialistična, ki je izdajala strankino glavno glasilo, mesečnik „N. S. Monatshefte“ in je priagoma začela izvajati svoj vpliv na mnoge pokrajinske organe. Pod vodjem Amanom je založba dosegla svoj višek in je danes med prvimi na svetu.

Plovba po reki Visli.

Visla je bila že za časa Poljske najvažnejša vodna zveza z morjem. Nemčija si je zastavila cilj, da reko zveže s svojim prometnim omrežjem. V te svrhe bo zgrajen poseben vodni prekop, ki bo Vislo zvezal s prekopmi, kateri vodijo do reke Odre in Donave. Vislo samo bodo v njenem spodnjem delu regulirali in poglobili, da bo plovna za ladje do 1000 ton prav do Krakova. Od Krakova do reke Dunajec bo

reka zajeta v 15 velikih jezovih. Vodna zveza z Rusijo bo dosežena z izgradnjo plovbe po reki Bug. Glavna pristanišča ob Visli bodo Varšava, Krakov in Sandomierz. Dolžina nove vodne poti bo znašala 900 km in bo za njeno izgradnjo potrošenih 1,5 milijard mark.

Smrtna kazen za ponarejanje nakaznic.

V sev. Nemčiji je bil na podlagi odredbe o vojnem gospodarstvu obsojen na smrt 50 letni Karl Winter. Ponarejal je živilske nakaznice in si na ta način nakupil več stotov masla in klobas, katere je potem prodajal za višjo ceno brez nakaznic. Nemški listi so strogo sodbo objasnili s Führerjevo izjavo, „da mora, kdor se misli posredno ali neposredno zoperstavljati narodno-socialistični postavi, pasti“.

Drž. puškarska šola.

Prosvetni minister je otvoril v turin-gijskem mestu Suhl strokovno šolo za puškarje. Na tej šoli bodo odslej polagali svoje izpite vsi puškarji v državi. Pouk se prične 1. aprila 1941 in bo dveleten.

Prodaja perutnine

je odslej pod strogim nadzorstvom. Kdor prodaja ali kupuje perutnino za višje kakor določene cene, bo občutno kaznovan.

Vesti iz Jugoslavije

Madžarski listi o prijateljstvu z Jugoslavijo.

Vsi madžarski listi obširno pišejo o nedavno v Beogradu podpisani prijateljski pogodbi med Madžarsko in Jugoslavijo in se strinjajo v tem, da predstavlja ta sporazum zelo pomemben prispevek k ojačitvi miru ne samo za

državi, ki sta ta sporazum sklenili, temveč tudi za vso jugovzhodno Evropo. Budimpeštanski listi pa so posebej poudarili, da so na madžarsko javnost napravili najboljši vtis besede, ki jih je ob priliki sklenitve sporazuma izgovoril jugoslovanski zunanji minister Aleksander Cincar Marković, ki je v svoji izjavi podčrtal veliko vlogo, katero je igral madžarski tisk s tem, da je pripravljal tla za madžarsko-jugoslovansko zблиžanje.

Dr. Fran Kulovec naslednik dr. Antona Korošca.

Zadnji teden se je nahajala vsa jugoslovanska javnost pod silnim vtisom smrti velikega državnika in voditelja Slovencev dr. Antona Korošca. Njegov pogreb je bil veličasten izraz globoke žalosti slovenskega naroda za rajnim voditeljem in iskrene hvaležnosti ter ljubezni do velikega pokojnika. Ob odprtem grobu so se poslovili od pokojnika v imenu vlade dr. Maček, v imenu JRZ in mesta Beograda beograjski župan Tomič, v imenu Slovencev minister dr. Krek, ljubljanski župan Adlešič in mnogi drugi. — Na mesto pokojnika je bil za naučnega ministra imenovan dr. Miha Krek, dr. Fran Kulovec, ki je že vedno veljal za eno najmočnejših političnih osebnosti med Slovenci, pa je bil izvoljen za voditelja slovenskega dela Jugoslovanske radikalne zajednice in s tem postal tudi naslednik dr. Antona Korošca.

Rast prebivalstva v Jugoslaviji.

Na 1000 prebivalcev je bilo leta 1939 rojstev: v vrbaski banovini 47.757, v drinski banovini 43.267, v vardarski 42.931, v primorski 36.548, v moravski 34.073, v zetski 33.629, v savski 29.364, v donavski 27, v dravski 26.667, na področju Beograda 17.931.

Zagreb dobi več javnih kuhinj za siromake.

Zagrebski mestni svet je nedavno sklenil, da bo ustanovil več javnih kuhinj, v katerih bodo najubožnejši prebivalci dobivali brezplačno hrano. V ta namen so odprli sredi decembra že tri javne kuhinje, v katerih dajejo na dan okrog tisoč brezplačnih kosil in večerij.

To in ono. Iz Splita odpluje te dni jugoslovanski parnik „Predsednik Kojpatič“ v Severno Ameriko. Parnik je naložen s tobakom. — V Skoplju je bil slovesno ustoličen za novega katoliškega škofa dr. Franjo Čekada. — V južnih krajih je zavlada huda zima. V Črni gori, Bosni in južni Srbiji je padlo ponekod že en do poldrugi meter snega, zaradi česar je zelo oviran železniški in avtomobilski promet.

V šoli. Učitelj: „Kdo mi more navesti eden primer za zvijačnost domače mačke?“ — Pepš: „Pečena mačka se rada izdaja za zajca.“

Podlistek

OTROCI SOLNCA

Novela.

Spisal Ivan Pregelj.

(14. nadaljevanje.)

A za vsem tem raste, kakor iz temeljev, ogromna moč planinskih senožeti, pegastih, kakorkoli so jih že kosili ali še ne. Za planino kipi nov sklad: bele, izprane čeri z mladim snegom, ki je zapadel v zadnjih deževnih dneh. Poznik je pogledal v nekako mlečno solčno luč, ki je bila obrise dolinskih zarez. Poznik je vedel, da se v to smer vse nekako veča, raste z razvlečeno silo v nekak široki nastroj mešanih barev in nedoločnih čuvstev. Poznik je znova pogledal v drugo smer Modrina nebes je tu bledele v nekako mlečno solčno živo, da ne bi dal za široki način življenja tam doli pod nejasnimi obrisi v mlečno beli solčni luči ne ene ure življenja tu notri v tej mali zibki z liliputsko nazorno živostjo, z ljudmi, tako čudovito izrazitimi, z lici, ki jim je pa prav vse pisano v očeh: srce in duša, bolezen in hrepenenje in otroško samoljubje, pa ljubezen, s katero ljubijo svojo majhnost, svoje pojoče narečje, svojo pesem, svojo šalo, svojo kvanto, jedro, a nikoli poltno. Kakor da je do-

umel nekaj čisto novega, se je nasmehnil Poznik in zamrmral:

„Hudič, saj moram zakleti. To je tako v tem nastroju.“

Doli na cesti je zagledal troje šetajočih se ljudi: Slavico, koncipijenta Povšiča in Heleno. Poznika je obšel nekak nemir. Helena in koncipijent sta šla s sklonjenima glavama, Slavica je nesla pokonci svoj krepki, sladki obraz. Poznik se je zleknil v laz, da ga ne bi opazili. Oni zdolaj so se okrenili in se vrnili. Pol dvanajstih je je knilo od cerkve. Poznik je gledal z mirno sanjavostjo za vračajočimi se. Potem se je dvignil odločno, ostro in je rekel:

„Helena, hudič naj me vzame! Ampak moja boš!“

Navpično od ceste gori je šla rjava lisa, steza: v breg in ilo udolbene človeške stopinje. Stara ženica, s kmetško košarico v roci, je lezla iz stopinje v stopinjo. Globoko pod seboj je slišal Poznik njeno sapo. Ozrl se je v smeri Jamčeve bajte in je opazil, da ga bolnik ne more videti.

„Bog daj, mati,“ je rekel in pozdravil geometer ženico.

Žena je bila preveč zasopla, da bi mu bila mogla odgovoriti. On je pri kimal dobrodušno in ji stisnil Koširjev denar v roko.

„Za Tineta, mati,“ je rekel, „pa bogvarite mu kaj povedati!“

Žena je bila silno presenečena. Nato pa je zavrelo iz nje in je vzhitela dobrodušno, zaupljivo:

„Ježeš, gospod! Kakor grob bom tiho. Bog jim plačaj!“

„Mati, glejte, kako se leti po bregu!“ je vzkliknil geometer in se spustil v drznih skokih čez laz navzdol.

„Ježeš, ubil se bo!“ je vzdihnila ženica, vse dobrovje jo je zbolelo in je mrmrala:

„Kakor burja je ta človek. Odkod se je vzel? Bog mu pamet daj in srečo!“

Takrat je bil Poznik že na cesti in se je domislil:

„Tako! Bolnike obiskovati je delo usmiljenja. Še enega bi rad obiskal, pa ni več časa. Zofija je točna s kosilom.“

In čez nekaj trenutkov je dodal: „Helenček, moj bolnik! Ozdravil te bom, le čakaj. Če prej ne, ko boš moja žena in te bom imel doma v postelji!“

Na glas se je zasmel:

„Že spet kvantam!“

Kratko zatem pa je dejal glede Povšiča, ki ga je prej videl s Heleno:

„Koncipijentek! Ali si na glavo padel? Za mojim dekletom laziš? Hahaha!“

Gospod Feliče je hodil pred hišo goriindoli. Bil je prijetno razvnet. Z nekako bridko nemirnostjo si je mel drobne, bele ročice in se smešil predse. Čutil je, da je ura obeda blizu. V hiši so ropotali krožniki. Vrata v klet so bila zaškripala, topli vonji slastnih omak in prikuh so plali in dražili sluznice in živce. Bil je čudovito lep dan. Lipa sredi trga nad živinskim koritom je bila kar sočno izrazita v svoji polni, zeleni košatosti. Včasih je potegnilo hladno, vzduh po čistem, sušem se perilu, vonj opojne čistosti od vrta tostran in onstran Koširjeve hiše. Vse je plalo v zdravju zelenja, bohotnih rumenih in rdečih rož, belega platna in perila. Hripav kopunček je zakukurikal. Nato minuta tihe, dehtive idiličnosti. Nato temen, zamolkel glas popoldanskega zvona in čisto blizu brnenje švarvalderice, ki bije dvanaest. Nato vesel dekliski smeh izza vogla in truden glas:

„Molči no, otroče!“

„Trapist!“

Slavica in Helena ste stopili izza vrtnega zidu. Feliče je vljudno snel klobuk in se dvorljivo poklonil. Slavica se mu je obesila za desnico:

„Pojdiva, Feliče, kosilo bo. Veste striček, apetit je lepa reč.“

(Dalje sledi.)

Dolžniki preteklosti in upniki bodočnosti.

Tam nekje za Karpati je naša pradedovina.

Pred trinajststo leti smo posedli zemljo ob Dravi, Savi, Muri in Soči.

Pred tisoč leti sta šla preko naše zemlje blagovestnika Ciril in Metod, nosilca slovanske kulture in začetnika naše pismenosti.

Naslednjih petsto let životarimo pod tujimi grajščaki in živimo borno življenje na grudi, ki ni naša gruda. Beseda o pravici onemi, skromni dom in redka cerkev čuvata govorico, položeno nam v zibel v davni. Drugi narodi imajo junake in junaki se borijo za dom in svobodo, našemu pa je kakor otroku pod maternim srcem.

Blagoslovljeno leto 1941 želi vsem rojakom širom domovine „Koroški Slovenec“

Pa življenje, tudi narodno življenje je vsepolno zagonetk. Sredi verskega gibanja v zgodovini 16. stoletja, nazvanega reformacija, pokloni slovenski protestantski predikant Primož Trubar z Dolenjskega prvi kulturni dar Slovincem: v nemških črkah tiskano slovensko besedo. Vedno krajsa so nato razdobja narodnega molka in kulturnega spanja. Napoleonove armade začetkom 19. stoletja še niso zapustile slovenske dežele, že začenja med Slovenci kakor v vigradnem vrtu brsteti, vedno bujnejše je cvetje kulturnih gred, število slovenskih voditeljev in buditeljev narašča z vsakim novim desetletjem in kar je pri tem najbolj čudno, vsi izhajajo iz preprostih kmečkih hiš, vsi „misleci globoki, klicarji k nebu, pesniki preroki“. Nešteti so delavci od začetka prerojenja pa do danes, mnoga njihova imena prehajajo v last evropskega kulturnega kroga. Njihova duša, njihov jezik in njihov um nosi pečat slovenske zemlje. Morda ga ni naroda pod božjim soncem, ki bi bil s svojimi voditelji in buditelji tako tesno povezan, kakor je naš slovenski. In ob stoletnici velikega Prešerna zakliče največji med njimi: „Mi gremo naprej, mi strelci, in pred nami plamen gre skozi noč, kakor Bog pred Izraelci!“

Plamen gre skozi noč! Plamen: to je vera v odrešujočo silo slovenstva, povezujočega vse družine naše zemlje, vse naše doline in dežele v živo kulturno občestvo enega slovenskega duha in slovenskega srca. Tod je slovensko poslanstvo v krogu južnih Slovincov, tod je naš delež pri sograditvi evropske in človečanske kulture. V slovenskem duhu smo dolžniki preteklosti in upniki bodočnosti.

Hanijeva novoletna voščila.

Kar cel koš novoletnih voščil nam je nasul gospod Hani in si pri tem pač mislil, naj sami izbiramo. Pa evo vseh: Naj novoletna pošta Vam pripelje mir in srečo, zdravje in veselje!

Prosiva, da bo v novem letu spet pravi mir na svetu!

Naj bo novo leto z dobro voljo začeto!
Imej vesele oči
vse svoje dni!

Vsem prav srečno novo leto,
s srečo in zdravjem vse prepeto!

Naš preljubi „Koroški Slovenec“ naj spleta vse sreče nam venec za vse prihodnje leto,
da srečo — lepo presneto dobijo vsi njegovi bralci,
da bojo vedno srečni — smejalci!

Širom naše zemlje

Vojakovo pismo s skrajnega severa.

Iskren novoletni pozdrav, dragi bralci našega glasila, rojaki in tovariši širom ožje in širše domovine. Vojaki smo bandrovci v pravem pomenu besede. Morda boste zmajevali z glavo kakor Tresoglav v Miklovi Zali, a je le resnica, da vam tokrat pišem prav „na koncu sveta“. V vrstah nemških tovarišev stražim meje Velike Nemčije. Nikdar si prej nisem mislil, da me bo kedaj moja življenjska pot privedla na skrajno, severno obalo Skandinavije. Na tem kamnitem in nerodovitnem koščku severne zemlje se šele prav zavedam lepote naše Koroške. Zemljo ob Dravi in Zilji bi smel primerjati paradizu ob pogledu na tukajšnji svet. Gore naše ožje domovine, njene goščave in livade se mi zdijo kakor blažena pesem, ki dviga duha in napolnjuje človeško srce s plemenitimi domovinskimi čustvi. Bridko pogrešam naravne krasote svoje domovine, četudi nikakor ne smem trditi, da je moj sedanji svet brez vsakršne lepote. Kar objame oko zemlje, je skalovita goličava, katero prekinejo mali gozdički krivuljastih brez. Tik morja in ob fjordih se nahajajo ozki pasovi pašnikov, ki nudijo v poletju skromno hrano nerogatim kravam in ovcam. Sedaj pa so nam „na dilcah“ prekrasen teren za naš šport. A svet okoli nas je po svoje lep. Polnočnega sonca, ki nam je svetilo poletj, sicer že dolgo ne vidimo več. Bližajo se polarne noči brez dneva. Morda ne boste verjeli, da vam te vrstice pišem ob pol dveh popoldne pri luči petrolejke. Sonce nam je zašlo že pred tedni. Bajse se nam prikaže šele v novem letu. Ob jasnih nočeh nam sveti tako imenovani „severni sij“, katerega opazujejo včasih tudi v predelih severne Nemčije. Ta sij je edinstvena prikazen severnega neba. Kakor od nevidnih žarometov je nebo razsvetljeno. Nešteti prameni belo-modrikaste svetlobe se gibljejo in švigajo po nebesnem svodu hitreje in spet počasneje, vedno spreminjajoč svoje oblike. Ta čudovita luč ugaša ter čez dalj časa nanovo še močneje zažari. V takih nočeh občuti mali človek, kako silen je Stvarnik v svojem stvarstvu. — Pokrajina je razmerno redko poseljena. Ljudstvo je izvenzemski meščane nekaka mešanica Norvežanov in Laponcev. Slednji živijo nekoliko južneje kot nomadi, to se pravi, da nimajo svojega stalnega bivališča, ali pa so se že kje „stabilizirali“. Pogosto nas srečavamo v svojih pestrih oblačilih. So male, nekoliko smešne postave, z nagubanim, a vedno smejočim se obrazom. Laponci so še pogani in častijo naravne sile kot božanstva. Svoje kulture nimajo mnogo. Skromna in primitivna so njihova stanovanja, skromno in preprosto je njihovo življenje. Njihovo bogastvo so nepregledne, več tisoč glav broječe črede severnih jelenov. Ti dajejo ljudem hrano in obleko. Koža teh jelenov vzdrži toploto še pri 40 in 50 stopinjah pod ničlo. — To je kratka slika skrajnega severa. Med nemškimi vojaki nas je tudi več sinov slovenske zemlje, kateri hočemo ohraniti zvestobo tudi kot vojaki, ja, še prav posebno kot vojaki. Združeni z Vami hočemo skupno čuvati meje naše lepe domovine in domovini priboriti trajen mir. Med prazniki bomo v duhu pri Vas. Z novim letom pa daj Bog zmago in mir ter zdravo vrnitev vseh naših bratov, sinov in očetov, da v slogi in bratstvu pričnemo graditi bodočnost naših domačij in našega slovenskega naroda. Iskreno pozdravljeni preko teh borih tisočih kilometrov! Udani Gefr. Janko Wrulich.

Slovenski rojaki, rododolenjci oz. Gorenjci in sedaj zaposleni v Veliki Nemčiji, izrekajo tem potom svojim prijateljem in bralcem našega tednika srečno novo leto: Anton Saje, Viktor Horvat, Janez Šavoren, Anton Jugovič, Supanc Ivan, Franc Veber, France Vesel.

Naše cerkvice, posejane po dolinah in gričih, so pač najlepši kos naše kulturne zgodovine. Vojaki, ki prihajajo iz daljnih krajev, pravijo, da so tudi

drugod lepa naselja in velike narurne krasote, a take lepote in miline, kakršno razodeva njihova in naša domovina, še niso našli nikjer. In so pri nas božji hrami kakor palače — Podgorje, Žihpolje, Dobrla ves i. dr. — in spet cerkvice, plahe in ponižne kakor njihovi ljudje. Posebno pliberška okolica krije dokaj navidezno skromnih, a po svoji veličastni starosti slavnih božjih domov. Naš cerkveni zgodovinar prišteva med najstarejše cerkvice omenjene okolice ono v Dobu, ki jo podajamo tudi v sliki. Bajse hrani dra-

gocene zgodovinske znamenitosti, po svojem zunanjem videzu pa je kakor simbol tamošnjega skromnega, a srčno dobrega ljudstva.

Nova odredba o podelitvi brezposelnih podpor. S 23. decembrom je stopila v veljavo odredba, ki uvaja nekatere ugodne novosti okoli brezposelne podpore. Podporni znesek se nekoliko zviša in vpoštevajo se vsi člani brezposelnikov družine. Najprej so podpore razdeljene v 2 vrsti, katerih prva velja za kraje nad 10.000 in druga za one pod 10.000 prebivalcev. Nadalje pozna odredba 5 razredov po višini zaslužka. V prvem razredu so brezposelniki z do 24 RM tedenskega zaslužka, ki dobijo zase na teden 9 RM, za prvega člana svoje družine 3.60 RM in za vsakega nadaljnjega po 2.40 RM. V drugem razredu (zaslužek na teden 24 do 36 RM) dobiva brezposelnik na teden 12 RM osnovne podpore ter po 4.20 oz. 3.—RM družinske doklade. V 3. razredu (tedenski zaslužek 36 do 48 RM) dobi sam 15 RM in za družino po 4.80 oz. 3.60 RM. V 4. razredu (48 do 60 RM) znaša osnovna podpora 18 RM in družinska doklada po 5.40 oz. 4.80 RM. V 5. razredu (nad 60 RM zaslužka na teden) je osnovna podpora 21 RM in družinska doklada po 6.—oz. 4.80 RM na osebo. Celotna podpora ne sme presegati 4 petin prejšnjega zaslužka. Vendar je ta omejitev za brezposelne z otroci znatno olajšana. — Omenjena odredba predvideva torej predvsem za sezonske delavce znatne ugodnosti.

Olajšana plesna prepoved. Izšla je odredba, po kateri so odslej dovoljeni plesi trikrat na teden. Dneve določijo okrajna policijska oblast. V času od 25. decembra do 1. januarja so plesi dovoljeni skozi vse dni. Policijska ura je seve tudi zanaprej obvezna.

Zell — Sele. Ker je bila letošnja jesen tako mokra in hladna, je mnogo naših zaljubljenec obšel strah, da bo pozimi treba zmrzavati. Zato so se odločili, da raje takoj zlezejo v sladki zakonski jarem. Dne 23. m. m. je vodil pred poročni oltar svojo nevesto Pavlo Travnik iz Vrhnje Šajde Urh Kelich, pd. Mlečnik iz Šajde. — Kometarjev šofer v Borovljah, Franc Kušar, rododolenjčan, je prišel po svojo izvoljenko Pavlo Oraž v Šajdo in jo dne 23. m. m. v Borovljah vodil pred oltar. — Dne 5. t. m. — tik pred Miklavžem — pa se je vršilo veselo ženitovanje mladega Tomeja Juga, pd. Coflovega, in njegove neveste Nežike Basner, pd. Spodnje Bošnjakove. Oba sta Selana. Ker je že bilo v adventnem času, so se svatje zdržali hrupnega veselja, a se tudi brez godbe prav dobro imeli. Vsem mladim parom želimo srečno, blagoslova polno novo leto!

Ostali drobci: Velik uspeh je dosegla umetniška razstava v Celovcu. Do konca minulega tedna je bilo prodanih slik za 16.000 RM. — V 12 minutah prenese slikovni oddelek državne pošte v Celovcu brzojavnim putem poljubne slike iz Celovca v Berlin. — Pri sprav-

ljanju hlobov se je ponesrečil drvar Janez Strugar iz Borovelj. — Pristojni urad za prehrano opozarja, naj se živilske nakaznice, veljavne do 9. februarja n. l., skrbno shranijo tudi po izvršenem nakupu.

Za bolezen so zdravila, za ljubezen jih pa ni . . . tako poje narodna pesem. Naš pesnik pa jo je zavel po svoje in zapel:

Ko sem v mraku tam pri vodi stal in te poljuba prosil, zanj rad ljubezen, sebe, vse bi dal, še vodo zate nosil.

„Zdaj nimam časa!“ — in odšla si proč, nič več se okrenila. Samoten šel in mrk sem v temno noč in noč je v meni bila.

Solžiš se v kamri in se jočeš zdaj, ti krasna moja vila:

„Ah, dragi, kam si šel, kje si? Zakaj, zakaj sem to storila?“

Naše gospodarstvo

Boj za grunt.

Kmetje vedo, da ima tudi grunt svojo zgodovino in da bi bila zapisana le-ta kaj zanimiva. A tudi narodna zgodovina je prepolna bojev za zemljo. Narod se bori z narodom za večjo zemljiško posest, vojske in revolucije spremljajo večni boj za grunt.

Boj slovenskih kmetov za zemljiško posest bi smeli deliti v dva odstavka: odstavek do leta 1848 in drugi od tega leta naprej. V srednjem veku se je slovenski kmet nahajal v stalni borbi z zemljiško gosposko oz. grajščino. On je bil le nekak upravitelj ali najemnik svojega grunta. Prepovedano mu je bilo prodajanje posesti ali parcel, zabranjen vsak nakup in tudi predaja upraviteljstva zemlje od očeta na sina je bila vezana na pristanek grajščakov ali zemljiške gosposke. V znak svojega odvisnega položaja je kmet dajal gosposki svoj davek v blagu in delu. Z zavistjo je moral zreti na svobodnjake, ki so prosto razpolagali s svojim gruntom, in na zemljiško gosposko, ki je grunt in njegove ljudi po mili volji smela prodajati in kupovati. Z letom 1848 je prenehalo kmetovo tlačanstvo. Postal je po zemljiški odvezi svoboden gospodar svojega grunta. Takoj pa se pokazalo, da je njegovo veselje bilo prezgodnje. Sistem svobodnega gospodarstva je zemljo začel obravnavati kot drugo blago, ki je vredno le toliko, kolikor nese, in je odpravil vse dotodanje omejitve glede prometa in dedovanja. Ta gospodarski sestav je imel za kmeta dve veliki nevarnosti: Po zemlji so začeli segati nekmečki sloji, izkoriščajoč težke gospodarske razmere kmetov, bodisi da so v zemlji investirali svoje kapitalije ali v druge namene, po svobodnem dedovanju pa so se začela posestva drobiti in ponekod niso bila več sposobna preživljati s kmetijskimi pridelki lastnika in družino.

V svobodni tekmi z grajščinami in veleposestniki je zmagal slovenski kmet. Po ukinitvi tlačanstva grajščine niso imele več zastojnih delovnih sil in so začele najprej oddajati svoja zemljišča v najem, pozneje so jih tudi prodajala. Najemniki in kupci pa so bili večinoma kmetje sami. Le redka veleposestva so se mogla držati z modernizacijo svojih obratov, ponajveč so se izožila na moderno gozdarstvo in iskala svoj obstoj v lesni industriji. Kmet je zmagal nad zemljiško gosposko in v njegovih rokah je bila večina obdelovane zemlje. A kmalu so se pokazale tudi zle posledice svobodnega gospodarjenja. Agrarna kriza koncem minulega in začetkom tega stoletja je prizadela tri četrtine vseh kmetij. Dolinske kmetije so lezle vedno bolj v dolgove, višinske pa so razpadale in so postajale lovišča mestnih denarnikov. Milejše so bile posledice svobodnega dedovanja, ker je pri nas na Koroškem obveljal zakon, da prehajajo kmetije neokrnjene v roke najstarejšega kmetovih sinov, ostali otroci pa se odpravijo s primerno doto. Nekatera zgodovinska raziskovanja kažejo, da so nekateri naši grunti že skozi stoletja enako veliki. Tudi mali kajžlarji in bajtarji niso nastali šele v najnovejši dobi, marveč sega njihov nastanek daleč nazaj.

Da bi kapitalistični gospodarski red obveljal še več desetletij, žrtvovano bi mu bilo tudi pri nas končno vse kmetijstvo. Borba kmečkega ljudstva za zemljo, trajajoča toliko stoletij, bi se zaključila tako, da bi kmet ostal brez zemlje — proletarec v pravem pomenu besede. So kmetje, ki trdijo, da bi si podeželsko ljudstvo pred končno veljavno propastjo pomagalo tudi s silo in bi morda, še enkrat seglo po orožju — a so to bolj slutnje in njihova uresničitev bi ljudstvu le malo hasnila.

Kmet sme danes imeti zavest, da je njegova zemlja res spet lastnina kmečkega ljudstva. Ja, vidna so stremljenja, da polahno preide tudi ostala nekmečka zemlja v last kmetov. Naravno-socialistično agrarno pravo nazorno kaže, kako bodo narodi gledali svojega kmeta odslej, in ni nikakor slučaj, da poedine njegove postave nikakor niso izožene samo na nemški narod, marveč prehajajo v last tudi drugih ljudstev. Poizkusi socializiranja grunta, kakršne je izvedla sovjetska Rusija, pa so se izjalovili in po sovjetskih izkušnjah ni več računati, da bi se jih kedaj kateri koli narod še oprijel. Boj za grunt končava s popolno zmago kmečkega rodu. Zvestoba do grunta se je v polni meri poplačala.

Določitev enotne vrednosti (Einheitswert). Z 31. decembrom t. l. morajo kmetje v starem rajhu vložiti svoje predloge glede spremembe uradno določenih enotnih vrednosti svojih zemljišč in nepremičnin. Pri nas se te vrednosti, ki so podlaga za izmero zemljiškega davka in prispevka drž. kmečki organizaciji, šele sedaj določujejo, v starem rajhu pa obstojajo že od leta 1935. Vsakih 6 let in v še daljših terminih se vrednost nanovo določi na vsem državnem ozemlju. Kdor pa je mnenja, da se je vrednost njegovega zemljišča ali ostalih nepremičnin tekom leta znatno spremenila bodisi po odprodaji, nakupu, požaru ali na kak drug način, mora do konca vsakega leta vložiti svoj predlog, da se sprememba za novo davčno leto upošteva. Sicer mora plačevati davek tudi za novo leto v isti višini ko prej. Kdor pa se je poslužil te svoje pravice, se mu s 1. aprilom novega leta njegov davek primerno spremeni.

Kako je z odškodnino pri kmetijskem nezgodnem zavarovanju. Vsi kmetje in poljedelci so glasom državne postave zavarovani proti nezgodam in plačujejo tudi redno svoj letni prispevek. Zato je zanje važno vedeti, kaj velja kot nezgoda v smislu zavarovalnih pravil. Pravila govori o obratovnem potu in o poti od dela ali k delu. Kadar hodi ali vozi kmet z doma neposredno na polje, travnik, gozd ali obratno, je proti eventualni nezgodi zavarovan v vsakem slučaju. Brezpomembno je, ali je nezgoda sam kriv ali ne. Če pa jo kmet naprimer domovgrede zavije v gostilno in se na poti k njej ali iz nje poškoduje, ni na vsak način zavarovan. Nezgoda, ki se mu pripeti v pijanosti, ostane pa sploh brez odškodnine. Če je kmet nadalje na poti k ureditvi svojih trgovskih ali upravnih poslov, ki spadajo k njegovemu rednemu gospodarstvu, je zavarovan v vsakem slučaju. Kratko si te razlike zapomnimo tako, da ločimo pota z doma na delo, pota med delom in od dela domov od vseh ostalih potov. Nezgode na potih prve vrste so v vsakem slučaju zavarovane, nezgode druge vrste pa samo v slučajih, če je kmet brez lastne krivde. Kar velja za kmeta, velja v isti meri za vse člane njegove družine.

Zatemnitev v obrambo proti zračnim napadom je zelo važna zadeva. Šef nemške policije je odredil, da se vsi prestopki proti tozadevnim predpisom kaznujejo z globo ali tudi z zaporom. Zato je prav, da ne puščamo pri luči hišnih ali drugih vrat odprtih in da poskrbimo za zatemnitev, predno razsvetlujemo prostore. Običajna napaka je, da hitimo z zatemnjenjem oken šele tedaj, ko je soba že vsa razsvetljena. Mnoga površnost je tudi še v odpiranju hišnih vrat ob razsvetljeni veži. Nek hudomušnež je dal nasvet, naj se vživimo v čase naših pradedov,

ki niso poznali ne električnih žarnic in ne petrolejke in so prav dobro izhajali, pa bomo dovolj pozorni pri zatemnitvi.

Tečaji za prejo. V Solnogradu in nekaterih drugih alpskih predelih namerava drž. kmečka zveza skupno z nar. soc. žensko zvezo prirediti tečaje za prejo in tkanje. Tečaji bodo trajali po 3 tedne in bodo na njih poučevale strokovnjakinje. Tečajnice se bodo učile tkanja zastorov, preprog, namiznih prtov in noš. Zanimanje med podeželskim ženstvom je že danes razmerno veliko.

Nekaj zanimivih podatkov. Leta 1882 je bilo v starem rajhu 39,9% vsega ljudstva kmetijcev. Z letom 1939 je padel odstotek kmetijcev na 18, medtem ko je število rokodelcev in industrijev naraslo od 37 na 41%, odstotek trgovine pa od 9,6% na 15,8. To se pravi z drugimi besedami: leta 1880 je en kmet preživljal dva meščana, v sedanjih letih pa štiri. Ta razvoj je bil mogoč le, ker so v kmetijstvu zaposleni ljudje prenašali dva- in trikratno

večji napor kakor ljudje v ostalih poklicih. Računati je, da se bo odstotek kmetijcev po vojni zopet dvignil.

Kontrola jajčaric je prav enostavna. Gnezda pripravimo v nekakih zračnih zabojčkih, ki se na znotraj radi odpirajo tako, da kokoši brez težave dosežejo svoja vališča, a se ne morejo vrniti iz zabojčka, dokler jim kdo ne pomore. Skrbni kokošjerejci uporabljajo to preprosto napravo za to, da točno beležijo, koliko jajc znese ena in druga kokoš. Na ta način spoznajo svoje najpridnejše živali, slabe jajčarice pa polagoma odpravijo v lonec.

Celovski živinski trg v decembru: Voli A 89, B 81, C 63 — 71, biki A 80 — 85, C 60, D 50, krave A 80 — 85, B 77, C 60 — 65, D 46, telice A 84, B 73 — 79, svinje 150 kg in več 116, 135 do 149,5 kg 116, 120 do 134,5 kg 114, 100 do 119,5 kg 110, 80 do 99,5 kg 104, 60 do 79,5 kg 100, pod 60 kg 100 pf za kg žive teže, druge svinje in merjasci 104, teleta 90 — 108, ovce 78, jagnjeta in ovni 78 — 92 pf za kg žive teže.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Libija.

Na vročih tleh severne Afrike, v libijski puščavi, so se angleške čete, ki sestojijo v glavnem iz kolonialnih, predvsem indijskih in avstralskih enot, spoprijele z italijansko afriško vojsko. Vojskovanje in sploh življenje v teh krajih je povsem drugačno kakor pri nas, zato morda ne bo odveč, če se enkrat malo bližje seznanimo s to deželo: z libijsko puščavo.

Libijska puščava je severozahodni del Sahare in meji na vzhodu na dolino Nila. Je to neizmerna peskovita visoka planota, ki pada od vzhoda proti zapadu in katere žalostna enoličnost je zaradi pomanjkanja vode in rastlinstva mnogo manj poznana in preiskavana kot ostali deli saharke pustinje. Lahko hodiš po tej deželi dneve in tedne in tvoje oko, kamorkoli se bo oziralo, ne bo našlo drugega kot sivi pesek. Zaman boš iskal tu eno samo travico, kaj šele polja in drevesa. Preko peščenih nasipov si prišel v dolino peska, pa se je dvignil nenadoma puštinjski vihar. Hribovje se je spremenilo v temne oblake, ki so kakor z lopato zasipali doline in čez noč je bila spremenjena cela pokrajina: kjer je bila včeraj gora, je danes dolina in narobe. Le pesek je ostal siv in pokrajina enako pusta in žalostna. Tu in tam se dvigajo iz peska ogromne, sive in rdečkaste skale, ki nekoliko spremenijo lice pokrajine. Med tem skalovjem pade višina planote čestokrat pod morsko gladino. V teh dolbinah se rada nabira deževnica, ponekod priteče voda iz gorovja in tukaj so tudi redki izviri studenčnice. Tod raste bujno rastlinstvo, tod se razprostirajo čudovito lepe, s palmami obrašene oaze. Tukaj uspeva žito in različno južno rastlinstvo in sadje. Oaze so tudi edini kraji v puščavi, v katerih se je mogel naseliti človek. V njih najdejo počitek in oddih puščavske karavane in v njih se pripravljajo za nadaljnja potovanja. V Libiji je kakih deset oaz, med katerimi šlovi zaradi svoje krasote zlasti oaza Sivah.

Libija pripada danes deloma Italiji, deloma Egiptu, oziroma Angležem. Njen severni del meji na obalo Sredozemskega morja. Ta obal je razmeroma gosto obljudena, tukaj se nahajajo tudi večje naselbine in mesta, za katere se danes bijejo hudi boji. Pred desetletjem se je tudi tukaj razprostirala puščava, toda z umetno napeljavo vodnih kanalov so pridni kolonisti kakor čez noč spremenili puštinjo v rodovitno žitnico.

Uspeh nemške kemije.

V drž. zavodu za raziskovanje tobaka v stari Nemčiji delajo že leta sem posebne poizkove s tobakom. Po zadnji izjavi zavodovega ravnatelja se je končno posrečilo odstraniti strup iz rastline, ne da bi bil zmanjšana tobakni duh. Doseženi uspeh zna biti silno pomemben za narodno zdravje in ga bodo kadilci z veseljem pozdravili.

Zanimiva stava. — Ameriški študent John je stavil, da se bo dve uri sprehajal s filmsko igralko, ki ga ni poznala. V resnici je počakal na njo, ko se je bližala njegovemu avtomobilu, v naglici potegnil iz žepa dva ročna okova, igralniko in svojo roko hitro uklenil, ključ pa jadrno pogoltnil. Vso presenečeno je dekle od strahu zavpilo in po dolgem času ji je dijak ob orožnikovi prisotnosti razložil, zakaj je to storil. Hočeš nočeš se je vdal v svojo usodo in hodila ob ljubeznivem študentu najmanj dve uri, dokler nista našla ključavničarja, ki in je oprostil okovov. Igralka se je nato pritožila na sodišču in sodnik je drznega moža obsodil na teden dni zapore, a ni mogel preprečiti, da je nato s svojimi tovariši veselo praznoval dobljeno stavo.

Na otoku Hajnanu na Japonskem je strašila kakih 7 metrov dolga in v premeru 1 meter debela kača in prizadela veliko škodo. V neki vasi je vsako noč pojedla več ovc. Kmetje so jo skušali na vse načine ujeti, pa ni šlo. Končno so poklicali na pomoč vojaško oblast, naj jih ona reši te nadloge. Vojaki so najprej izsledili pota, po katerih je kača navadno lazila, in ji postavili tja več škafov močnega japonskega vina. Ko je kača prišla do prvega škafa, jo je hitro privabil prijeten vinski vonj in je takoj pričela srebati vino, dokler ni skoraj vsega popila. Vojaki, ki so kačo opazovali, so kmalu spoznali, da je popolnoma pijana. Navalili so se nanjo, jo zvezali z vrvmi ter jo poslali v živalski vrt v Tokio.

Največje jezeru na Balkanu — Skadrsko jezero bodo izsušili. Skadrsko jezero pokriva 356 kvadratnih kilometrov. Jezero se je do danes širilo in večalo. To pa zato, ker prinaša deroča Morača v jezero velike količine blata, peska in tudi kamenja. Vse to odlaga v plitvo jezero, tako da voda preplavlja vedno večje predele obrežja. Jezero pa tudi na drug način uničuje plodno zemljo. Reka Morača se pred izlivom razcepi v več rokavov, ki so na vse strani razrili zemljišča, tako da je ob deževju vse to pod vodo in se ta del Morače popolnoma združi z jezerom. Sedaj pa sta jugoslovanska in italijanska vlada izdelali skupen načrt za izsušitev celega jezera.

Moskva je največje rusko pristanišče. To dejstvo iznenadi, kaj ne? In vendar je resnica. Spomladi leta 1937 se je pred Moskvo razlilo jezero, ki meri po površini 327 kv. km, to je nekako stokrat večje od Baškega ali Klopinskega jezera. A to ni bilo nikakor slučajno, marveč eden uresničenih projektov moskovske vlade, ki hoče po Rusiji razpresti mrežo vodnih poti. Tisoči delavci so delali nad dve leti. Nekega dne so Moskovčani čuli strašno eksplozijo, zadnji prag ravnine pred mestom je šel v dimu in prahu v zrak in vode gornjega toka Volge so se združile z vodami reke Mo-

skove. S tem je bila Moskva zvezana z Baltijskim, hedenim in Kaspijskim morjem. Središče sovjetske oblasti je postalo največje pomorsko pristanišče evropske Rusije in doslej plovejo ladje neposredno iz Moskve proti jugu, severu in zahodu. Umetno jezero ob Moskvi vežejo z morji nešteti mali in večji prekop, med katerimi je največji Stalinov, ki je dolg 227 km in so ga kopali tisoči kaznjenci celih 20 mesecev. Po tem prekopu je pot okoli Skandinavije skrajšana za 20 kratno dosedanje dolžino. Pa sovjeti imajo še druge načrte. Moskvo hočejo približati Črnemu in Azovskemu morju za kar bo se moralo umakniti 15 mest in okrog 1000 vasi. Tako se bo matjuška Moskva nenadno pomaknila prav blizu zapadni in južni Evropi.

Anglija prepustila Zedinjenim državam nova oporišča. Angleška vlada je poleg oporišča na otoku Bermudi dala v zakup Ameriki še sledeča oporišča: Južno obal otoka Jamaika, otok Mavaquana v bahamskih otokih, pristanišče Braham na Antigoji, ustje reke Demarara v Guajani ter ves vhodni del otoka Sv. Lucije.

Abesinsko časovno štetje. V Abesiniji štejejo sedaj šele leto 1651. Novo leto praznujejo 10. septembra vsakega leta. Božič pa 29. dne v drugem letnem mesecu (oktobru).

Huda zima v Ameriki. Po vsej vzhodni ameriški obali se je naenkrat močno shladilo. Te dni je bilo v Newyorku minus 20 stopinj Celzija.

Dar za smeh

Mali zvitež. Mama je zalotila porednega Mihca v jedilni shrambi. Vpraša ga: „Kaj delaš tukaj, Mihec?“ — „Skušnjava me mikasti, mama!“

Dijakove sanje. Dijak Zdravko se je hudoval med kolegi: „Kaj je štiri-inašt dni počitnic! Hotel bi biti na planetu Plutonu, kjer traja en sam dan celih 250 naših dni.“

Ljubezensko pismo. Rekrut Janez piše prvič svoji Miciki. Takole je pričel: „Ljuba moja Micika. Pišem Ti počasi, ker vem, da hitro ne znaš brati...“

Glavna stvar. Učitelj: „Zrak, svetloba in voda so predpogoji človeškega zdravja. Mihec, poznaš še druge predpogoje?“ — Mihec: „Mošt, kruh in špeh, gospod učitelj!“

O žlahti. — „Ali nimate nobenega strica ali tete?“ — „Ne, nobenega sorodnika nimam!“ — „So vam gotovo pomrli?“ — „Ne, samo obogateli so.“

Pri čarodejki. „Petnajst let boste živeli v hudi revščini.“ — „In potem?“ — vpraša Nežika vsa polna pričakovanja. — „Potem ste se je navadili.“

Dobrodušnež. Žena: „Pa, ljubi mož, ali moraš vsak večer tako pozno iz gostilne. Ali ne veš, da te doma čaka žena?“ — Mož: „Vem, predobro vem v gostilni, da me doma čaka žena.“

In še ena o Mihcu. Mama: „Mihec, si ti udaril Frančka, da tako joka?“ — „Ne, mama, samo pomagal sem mu.“ — „Kaj si mu pomagal?“ — „Pogačo sem mu pomagal snesti.“

Elektrika. Učitelj je učencem razlagal električno silo. Govoril je o mački, katero je treba med nevihto požati proti dlaki, in nato vprašal malega Joška, hoteč ga napeljati na električno iskro: „In kaj skoči v te, če božaš proti dlaki?“ — Joško: „Mačka!“

Ljubezen in kuhinja. Marko je poročil ženo, ki se mora šele učiti kuhati. Parkrat jo je že oštel. Nedavno ga je žena zavrnila: „Marko, ali nisi pred poroko dejal, da je ljubezen vse?“ — „To je že res, draga žena, s tem pa še nisem rekel: ljubezen jè vse!“

V trgovini. Utežne enote so v starem rajhu druge. Pa se je nedavno tole pripetilo možakarju iz Vzhodne marke v neki trgovini v Berlinu, ko je zahteval: „Dajte mi kilogram soli!“ — Trgovec pravi: „Očka, mi pravimo funt.“ — Očka: „Tako? Ne sol?“

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt Achatzelgasse 7. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — **Tiskarna** J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. Veljavna je inseratna tarifa 1.